

Til avtalepartene

Jordbruksforhandlingene 2016

Gode og funksjonelle velferdsordninger i landbruket er viktig for å opprettholde et landbruk over hele landet. Å være bonde kan i mange tilfeller være ensomt, og gå ut over familieliv og fritid. Det er ingen tvil om at avløserordningene er viktige for å gjøre bondeyrket til en god arbeidsplass. Velfungerende ordninger er med å bidra til rekruttering til næringa. Den viktigste ressursen i avløserordningen er den kvalifiserte arbeidskraften, og et mål med ordningene er at alle skal få tilgang til avløser når det er behov for det.

Med bakgrunn i disse tankene har bøndene valgt å organisere seg i Landbrukstjenester/Avløserlag. Gjennom samvirket er alle med å bidra til å løse en oppgave, som er vanskelig å løse alene. Siden tidlig 80-tall har Landbrukstjenestene/Avløserlagene utviklet seg til å bli profesjonelle bemanningsforetak for landbruket.

Velferdsordningene består i dag av følgende ordninger;

Avløsning ved ferie og fritid som er en refusjonsordning i jordbruksavtalen der bønder med husdyrproduksjon kan få dekket utgifter inntil et visst beløp til avløsning, avhengig av bruksstørrelse. Ordningen har som formål å bidra til et aktivt og bærekraftig jordbruk innenfor de målsettinger Stortinget har trukket opp.

Avløsning ved sykdom som har til formål å medvirke til å dekke kostnadene til avløsning ved egen eller barns sykdom, svangerskap, fødsel, adopsjon eller omsorgsovertaging og ved dødsfall. Tilskuddet blir gitt til dokumenterte, faktiske utgifter til avløsning i perioden det søkes tilskudd for.

Landbruksvikarordningen hvor landbruksvikarer skal avløse bøndene ved akutt sykdom og i krisesituasjoner. Det er Landbrukstjenestene/Avløserlagene som administrerer ordningen.

Sykepengeordningen som skal sørge for at jord- og skogbrukere får utbetalt sykepenger beregnet ut fra 100% grunnlag fra 17. dag i sykemeldingsperioden.

Tidligpensjon som skal bidra til å lette generasjonsoverganger i jordbruket for dem som har hatt hoveddelen av sine inntekter fra jordbruk/gartneri og skogbruk. Hensikten er å bidra til tidligere generasjonsskifter og dermed stimulere til rekrutteringen.

Det er nødvendig å se alle avløserordningene under ett. Svekking av en ordning kan føre til reduserte tjenester i andre ordninger. Det er viktig at forandringene som er gjort i forskriftene ikke går ut over mulighetene til å få ferie og fritid, eller går ut over beredskapen når bonden blir syk. Landbrukstjenestene/Avløserlagene har gjennom Landbruksvikarordningen stilt seg som garantister for beredskap ved sykdom. Landbrukstjenestene/Avløserlagene er avhengig av jevn sysselsetting ved ferie og fritid for å kunne tilby beredskap ved sykdom. Det er ofte samme arbeidskraften som blir benyttet. Det er hvert år behov for mange flere årsverk avløsning ved sykdom enn det som er løyvd gjennom Landbruksvikarordningen.

Ved å godkjenne spesifiserte fakturerbare arbeidstjenester som dokumentasjon ved avløsning ved ferie og fritid er det viktig å følge med på at tilskuddet blir benytta etter formålet. Dersom man i en presset hverdag ikke ser seg råd til ferie eller fritid, men benytter tilskuddet til andre tjenester kan dette på sikt føre til mer sykdomsavløsning og fare for dårligere dyrevelferd.

I tillegg til gode rammevilkår er det nødvendig at tilskuddene følger kostnadsutviklingen. Dagsats ved sykdom har stått i ro de to siste årene. Dette fører til en større egenandel ved sykdom, der kostnadene fort kan bli store på kort tid. I tillegg så fører dette til en dyrere Landbruksvikarordning for Landbruketstjenestene/Avløserlagene. Tilskuddet ved ferie og fritid har fått et etterslep i forhold til kostnadsutviklingen de siste årene.

Prioriterte punkt

1. Tilskuddene må følge kostnadsutviklingen. Dette gjelder alle tilskuddene, men det er spesielt viktig at dagsats ved sykdom blir hevet merd virkning fra 2016.
2. Rammevilkårene til avløsning ved ferie og fritid og avløsning ved sykdom må legges til rette slik at ordningen blir etter formålet.
3. Sett i lys av forandrede rammevilkår ved ferie og fritid og sykdom må Landbruksvikarordningen evalueres og tilføres mer midler.
4. I ordningen ved sykdom bør det legges til rette for;
  - a. Færre kommuner saksbehandler søknader
  - b. Ingen reduksjon i tilskudd med bakgrunn i andre inntekter

Se vedlegg for mer utfyllende informasjon!

Vedlegg

Tilskuddene må følge kostnadsutviklingen

For å ta igjen tap i kostnadsutviklingen bør tilskudd ferie og fritid i år økes til minimum kr. 83.000,-

- Antall dager/timer ferie og fritid en bonde får for tilskuddet er kraftig redusert da utviklingen på tilskudd ikke følger kostnadsutviklingen. Selv om lønnen til avløserne er lav i forhold til mange andre yrkesgrupper, er timeprisen bonden må betale for kvalifisert arbeidskraft etter minstetariff, i 2015, kr. 240,46¹ inklusive sosiale utgifter, forsikringer og administrasjon. En bonde med maks tilskudd på kr. 74.200,- vil da kunne få ferie- og fritidsavløsning i ca. 308,5 timer eller ca. 41 dager. I 1998 kostet arbeidskraften kr. 137,70² i timen, og maks tilskudd var kr. 48.000,-. Samme bonden fikk da ca. 348,5 timer eller ca. 46 dager ferie- og fritidsavløsning for tilskuddet.

For å ta igjen tidligere tap i kostnadsutviklingen bør tilskudd pr. dag under sykdom i år økes til minimum kr. 1.800,-. Tilskuddet bør økes allerede for 2016.

- Når det gjelder avløsning under sykdom er den reelle kostnaden etter minstetariff i 2015 kr. 1.803,40³ pr. dag, mens tilskuddet er kr. 1.500,- pr. dag. Dette medfører en egenandel pr. dag på kr. 303,40. Ved langvarig sykdom medfører dette en stor økonomisk belastning i tillegg til sykdommen.

Ferie, fritid og Sykdom

Gode velferdsordninger er viktige moment både med tanke på rekruttering av nye bønder og for at etablerte bønder skal fortsette i næringen. Flere undersøkelser viser at denne ordningen står høyt oppe over prioriterte saker i næringen. Regelmessig ferie og fritid er og med på å redusere faren for sykdom.

Det er nå åpnet opp for at andre foretak enn Landbruketstjenester/Avløserlag kan selge avløsertjenester til bonden. Dette kan være positivt der det i dag er vanskelig å rekruttere avløsere. Det som ikke er positivt er at det samtidig er åpnet opp for å bruke tilskuddene til kjøp av tjenester som ikke nødvendigvis fører til ferie, eller mer fritid for bonden. Det er viktig å se at formålet for tilskuddet blir fulgt.

Det er i dag Landbruketstjenestene/Avløserlagene som garanterer for beredskapen ved sykdom hos bonden. Først og fremst igjennom Landbruksvikarordningen, men og ved bruk av ordinære avløsere for å dekke opp de årsverkene som er utenom Landbruksvikar. I begge tilfeller så er det nødvendig med et visst volum ferie og fritid for å kunne tilby beredskap ved sykdom. Det er viktig å se sammenhengen i dette. En svekkelse av ferie og fritid igjennom Landbruketstjenestene/Avløserlagene kan føre til svekkelse i beredskapen ved sykdom.

Det er viktig å følge med slik at endringer som er gjort ikke fører til:

1. svekket beredskap og dårligere tilgang på kvalifisert arbeidskraft
2. omgåelse av regelverket
3. sosial dumping

Basert på en ekstern evaluering av tilskuddsordningen ved sykdom og fødsel har Landbruksdirektoratet kommet med en innstilling til departementet før årets

¹ Minstelønn pr. time kr. 175,90. Sosiale kostnader, forsikring med mer 36,7 %

² Lønn pr. time kr. 103,05. Sosiale kostnader, forsikring med mer 33,6 %

³ Kr. 237,93 pr. time x 7,5 timer

jordbruksforhandlinger. Her er det 3 punkt til forbedringer som er foreslått. Vi mener at det er viktig å fokusere på følgende punkt for å få en raskere saksbehandling og utbetaling av tilskuddet;

- a. Færre kommuner behandler søknader
- b. Ingen reduksjon i tilskudd med bakgrunn i andre inntekter

Etter at Landbrukstjenestene/Avløserlagene ikke lengre kan motta tilskudd på vegne av eierne ser vi at det for mange blir store kostnader som skal forskutteres ved egen sykdom. Kostnadene kan fort komme opp i flere titusener på kort tid. Da kostnadene ble refundert Landbrukstjenestene/Avløserlagene, både ved ferie/fritid og sykdom, hadde de muligheten til å forskuttere på bondens vegne. Det er derfor viktig å få ned saksbehandlingstiden ved sykdomsavløsning til et minimum.

Det bør også sees på muligheter for å gi dispensasjon utover 365 dager sammenhengende sykdom. Det er levende dyr det er snakk om, og det kan ikke være ventetid på operasjon eller lignende som bestemmer om livsverket skal legges i ruiner.

Landbruksvikarordningen

Tilskuddet i ordningen har stått i ro siden starten og ikke fulgt kostnadsutviklingen. Dette har delvis blitt kompensert ved en økning i dagsats sykdom frem til og med 2014. De to siste årene har både tilskudd og dagsats stått i ro, og fører til større kostnader for Landbrukstjenestene/Avløserlagene. Når regelverket samtidig åpner opp for at andre aktører kan selge tjenester innenfor velferdsordningene, uten de samme forpliktelser til å stille beredskap ved sykdom, er dette en lite ønsket utvikling.

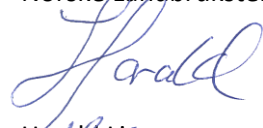
Tilskuddet til Landbruksvikarordningen må økes for å følge kostnadsutviklingen, slik at det blir mulig og fortsatt ha ansatt vikarer med høy kompetanse.

I en evaluering av ordningen er det viktig å se på følgende;

I tillegg til ordinær kursing og etterutdanning bør en landbruksvikar ha muligheten til å få opplæring i varierende produksjoner og driftsformer på ulike gårder. Kontinuerlig opplæring og kompetanseheving er kostbart, og må dekkes inn av tilskuddet og ikke belastes den delen av tilskuddet som er øremerket til administrasjon. Landbruksvikaren skal kunne overta driften på et gårdsbruk i akutte situasjoner. Dersom en skal ha en reell beredskap ved akutt ulykke eller sykdom, bør landbruksvikarene på forhånd ha gjort seg kjent på gårdsbruk i det geografiske området sitt. Det bør bli rom for praksis og besøk uten at det blir fakturert brukeren. Det er et mål om å komme rundt til alle i løpet av noen år. Det er i dag mange bruk som aldri har besøk av avløser. Det ville være et fremskritt for Landbruksvikarordningen om vi også kan bli sikre på at landbruksvikarene kan takle en akutt situasjon på disse brukene. Et slikt besøk kan også bli preventivt på flere områder.

Når det blir åpnet opp for at andre aktører skal konkurrere på samme markedet, uten de samme forpliktelser til å levere beredskap ved sykdom, er det viktig at økonomien i ordningen er så god at Landbrukstjenestene/Avløserlagene fortsatt våger å satse på ordningen.

Med hilsen
Norske Landbrukstjenester

Harald Lie
Styreleiar